

Pesäpuu ry:n lausunto hallituksen luonnosesityksestä eduskunnalle laiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta, diaarinumero VN/20569/2023. 14.9.2023.

Pesäpuu ry kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamiseksi. Pesäpuu ry lausuu lastensuojelulain osalta jälkihuollon ikärajan alentamiseen liittyen ja varhaiskasvatuslain osalta kustannusvastuun selkiyttämisen osalta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lastensuojelulain 75 §:n 3 momenttia, jossa säädetään lastensuojelulain jälkihuollon päättymisestä. Jälkihuollon nykyistä ikärajaa laskettaisiin kahdella vuodella ja hyvinvointialueen velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyisi viimeistään, kun nuori täyttää 23 vuotta. Jälkihuollon ikärajan laskemisen myötä lastensuojelulain 6 §:n mukainen nuoren määritelmä muutettaisiin tarkoittamaan 18–22-vuotiasta, ja hyvinvointialuetta velvoitettaisiin maksamaan itsenäistymisvarat nuorelle viimeistään nuoren täyttäessä 23 vuotta.

Esityksessä ehdotetaan varhaiskasvatuslakiin täsmennystä lastensuojelulain nojalla sijoitetun lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuuden osalta silloin, kun lapsen varhaiskasvatus järjestetään muualla kuin lapsen kotikunnassa. Varhaiskasvatuslaissa säädettäisiin myös kuntien välisestä kustannusvastuusta, ja lastensuojelulakia täsmennettäisiin tähän asiaan liittyen. Lastensuojelulakiin tehtäisiin myös tekniluonteisia muutoksia sosiaali- ja terveyspalveluiden rakenneuudistuksen myötä havaittujen virheiden korjaamiseksi.

Varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuuden täsmentäminen

Pesäpuu ry kannattaa varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuuden täsmentämistä kuntien ja hyvinvointialueiden tehtävänjaon ja kustannusvastuun selkiyttämiseksi. Tehtävien ja vastuiden selkiyttäminen vähentää hallinnollista työtä ja yksinkertaistaa varhaiskasvatuspaikan järjestämistä lapselle. Lapsen edun mukaista on, että palveluiden järjestäminen sujuu kitkattomasti.

Jälkihuollon ikärajan laskeminen

Pesäpuu ry pitää huolestuttavana sitä, että hallituksen lakiuudistus jälkihuollon ikärajan laskemisen osalta ei perustu faktaan eikä tutkittuun tietoon, vaan summittaisiin arvioihin tuensaajien määrästä, palveluista ja kustannuksista. Suomessa ei ole saatavilla sellaista tietoa, jonka perusteella hallitus voisi luotettavasti perustella lakimuutoksen tarpeellisuutta ja jälkihuollon ikärajan alentamista. Siksi lakimuutokseen ei tulisi ryhtyä, vaan kerätä ensin tarvittavaa tietoa ja kunnollinen tilannekuva lastensuojelulain muutostarpeiden ja kehittämisen pohjaksi. Jäljempänä Pesäpuu ry nostaa esiin perusteita sille, miksi lakimuutokseen jälkihuoltoon liittyen ei tule ryhtyä. Lopussa on lista lähteistä, joihin tekstissä viitataan.

Kustannusvaikutukset

Vaikutuksia tuensaajiin on lakiesityksessä kuvattu ylimalkaisesti, eikä tuensaajia ole kuultu asiasta. Epäilemmeikin vahvasti, että esitettyä kustannussäästöä ei tulla saavuttamaan, ei lyhyellä eikä varsinkaan pitkällä aikavälillä. Pesäpuun arvio 23–24-vuotiaista tuensaajien määrästä on 3000–3500 nuorta vuonna 2024, joka perustuu hyvinvointialueilta saatuun arvioon. THL:n koordinoiman Yhdessä aikuisuuteen,

Elämässä Eteenpäin (YEE) -hankkeen loppuraportissa keväältä 2023 todetaan yksilökohtaisen tuen kustannukset jälkihuoltoon kohden olevan n. 4000 e vuodessa. Tällöin kustannusvaikutus olisi 12–14 miljoonaa euroa vuodessa. Täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että suuri osa tästä tuen tarpeesta siirtyy aikuissosiaalityön kustannukseksi, joten säästöä vuositasolla tuskin syntyy lainkaan.

Siirto aikuissosiaalityön piiriin aiheuttaa nuoren elämään yhden siirtymävaiheen lisää, mikä vaarantaa samalla asiakassuhteessa saavutetun luottamuksen säilymisen vastuun siirtyessä aikuissosiaalityölle, sillä aikuissosiaalityössä ei ole jälkihuollon kaltaista ymmärrystä ja erityisosaamista lastensuojelun piirissä kasvaneiden lasten ja nuorten erityistarpeista. Jos yksikin ikäryhmän nuori syrjäytyy lakimuutoksen aiheuttamien muutosten takia, on elinkaarikustannus n. miljoona euroa inhimillisten kärsimysten lisäksi.

Kohdennus

Ikärajan alentaminen tulisi koskemaan juuri niitä nuoria, joilla yksilöllisen tuen tarve on pidempiaikaista, ja siksi sitä ei myöskään eettisesti voi perustella oikeudenmukaisena toimenä. Sijaishuollossa kasvaneilla nuorilla on keskimääräistä huomattavasti suurempi riski syrjäytyä muuhun ikäluokkaansa verrattuna. Lakimuutoksessa ei ole avattu sitä, millä tavoin esitettyä lakimuutosta tai sen vaikutuksia tulisi seurata, eikä seurantaan ole ilmeisesti kohdennettu minkäänlaisia varoja. Tämä on selkeä puute eikä auta kehittämään jälkihuollon palveluita Suomessa kansallisella tasolla yhdenvertaiseksi palveluksi. Esitetty lakimuutos ei tue ihmissuhteiden jatkuvuutta eikä vahvista palveluiden tiedolla johtamista, vaan nuoren näkökulmasta sirpaloittaa palvelukokonaisuutta ja estää ihmissuhteiden pysyvyyttä. Näillä nuorilla on jo valmiiksi liikaa kokemusta vaihtuvista olosuhteista, paikoista ja ihmissuhteista. Jokaisen nuoren turvallinen kasvupolku vaatii pysyvyyttä ja luottamuksen rakentumista. Onko Suomella todella varaa jatkaa näiden nuorten pompottelua luukulta toiselle?

Siirtymäaika

Hyvinvointialueilta saadun tiedon mukaan lakiesitykseen kaavailtu puolen vuoden siirtymäaika ei tule missään tapauksessa riittämään palveluiden järjestämiseksi ja siirtämiseksi aikuissosiaalityön vastuulle. Riski palveluiden katkeamiseen on todellinen. Jälkihuollon piirissä kyseessä olevassa ikäryhmässä on useita satoja nuoria, jotka ovat perustaneet tai perustamassa perhettä. Perheen perustaminen ja lapsen saaminen on erityisen herkkä ja riskialtis elämänmuutos nuorille, joilla on oma sijaishuollon kokemus. Ikärajan säilyttäminen 25 ikävuoteen saakka on erittäin perusteltua ylisukupolvisen lastensuojeluasiakkuuden katkaisemiseksi. Jälkihuollosta leikkaaminen yhdistettynä muihin hallituksen kaavailemiin sosiaaliturvaan ja toimeentuloon kohdistuviin leikkauksiin ja heikennyksiin kohdistuu osaltaan myös nuoriin aikuisiin.

Lastensuojelun jälkihuollon nuoret

Suurin osa lastensuojelun jälkihuollon asiakkaista on asunut sijoitettuna lastensuojelun sijaishuoltoon, jonka myötä heille on syntynyt subjektiivinen oikeus jälkihuollon palveluihin. Lastensuojelun sijaishuoltoa järjestetään toimeksiantosuhteisena perhehoitona (sijaisperheet), ammatillisena perhekotihoitona ja lastensuojelulaitoksissa tapahtuvana hoitona. Yleisesti todettuna kaikki lastensuojelun sijaishuollossa asuvat lapset ovat kohdanneet elämässään sellaisia asioita, joita yhdenkään lapsen ei tulisi elämässään kohdata.

Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan sijaishuollossa asuvista 8.- ja 9.-luokkalaisista useampi kuin joka neljäs ja toisella asteella joka viides oli kokenut seksuaaliväkivaltaa. Sijaishuollosta asuvista lapsista ja nuorista 38–47 % oli kokenut henkistä väkivaltaa vanhemman tai huolta pitävän aikuisen taholta sijaishuollossa asuessaan. Fyysistä väkivaltaa sijaishuollossa asumisen aikana oli kokenut 13–29 % lapsista ja

nuorista. Sijaishuollossa asuvat lapset ja nuoret kokevat myös muita lapsia ja nuoria useammin muun muassa koulukisaamista, ulossulkemista ja syrjintää. He myös kokevat oman terveydentilansa muita heikommaksi.

Erityisen haavoittavana arki kouluterveyskyselyjen tulosten mukaan näyttäytyy lastensuojelulaitoksiin sijoitettujen lasten ja nuorten kohdalla. Pesäpuussa tehdyssä kehittämistyössä sijaishuollossa asuvat ja asuneet nuoret ovat toistuvasti kuvanneet erilaisia väkivaltaan, kaltoinkohteluun ja laiminlyöntiin liittyviä kokemuksiaan ennen sijaishuoltoa, mutta myös sijaishuollossa asumisen aikana.

Yhteiskunta epäonnistuu lasten suojelun tehtävässään liian usein. Sijaishuollossa ei pystytä aina ja riittävällä tasolla auttamaan ja tukemaan lapsia ja nuoria aikaisempien haavoittavien kokemusten käsittelyssä. Lastensuojelun sijaishuollossa asuvia lapsia ja nuoria epäonnistutaan myös liian usein suojelemaan uusilta, toistuvilta ja jatkuvilta haavoittavilta ja haitallisilta kokemuksilta. YK:n Lapsen oikeuksien komitea onkin antanut Suomelle suosituksia lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollon tilanteen parantamisen osalta viimeksi keväällä 2023. Kotimaisia selvityksiä, tutkimuksia ja toimenpide-ehdotuksia on viimeisen kymmenen vuoden aikana tehty lukuisia, mutta harvat näissä esitetystä ehdotuksista ovat edenneet.

Jälkihuollon ikärajan laskemista suunniteltaessa on ymmärrettävä se tausta, josta sijaishuollosta itsenäistyvät nuoret aikuiset ponnistavat. Yhteiskunta on pettänyt nämä nuoret jo toistuvasti epäonnistumalla suojelemaan heitä syntymäperheissään, mutta liian usein myös silloin, kun se on itse ottanut kasvatusvastuun heistä itselleen lastensuojelun sijaishuollon muodossa. On lyhytnäköistä ja jopa julmaa jättää nämä nuoret aikuiset heitteille tilanteessa, jossa heidän ikätoverinsa saavat yhä henkistä, ja monet myös rahallista, tukea syntymäperheiltään itsenäistymistään varten.

Jälkihuollon nuorten elämäntilanne

Vuonna 1987 syntyneistä tehtyjen kohorttitutkimusten perusteella voidaan väestötasolla todeta, että lastensuojelun sijaishuollosta itsenäistyneillä nuorilla aikuisilla hyvinvointi on heikompaa ja palveluntarve suurempaa muuhun väestöön verrattuna. Sijaishuollosta itsenäistyneistä erityisesti teini-ikässä sijoitetuilla ja lastensuojelulaitoksissa asuneilla nuorilla hyvinvoinnin haasteet kasaantuvat. Sijaishuollosta itsenäistyneet ja jälkihuollon palveluita saavat nuoret eivät ole homogeeninen ryhmä, jonka palvelujen ja tuen tarpeet olisivat kaikilla samoja. Nuorten aikuisten tuen ja avun tarpeet eivät myöskään pysy samoina koko jälkihuollon ajan, vaan ne voivat vaihdella huomattavasti jälkihuollon aikana. Jälkihuollon aikana muuttuvat ja vaihtelevat tarpeet herättävät osaltaan myös kysymyksen valtiovarainministeriön säästölaskelmien paikkansapitävyydestä muiden epävarmuustekijöiden ohella.

Jälkihuollon yhteydessä puhutaan herkästi korjaavista toimista, mutta on tärkeää muistaa, että jälkihuollon osalta puhutaan nuorista aikuisista. Yhtä hyvin jälkihuolto voidaankin ymmärtää ennaltaehkäisevänä palveluna, joka ehkäisee useiden vuosikymmenten syrjään jäämistä. Ennaltaehkäisevä näkökulma vahvistuu entisestään, kun tunnistetaan, että jälkihuollon palveluiden piirissä olevista nuorista aikuisista merkittävä osa on itse vanhempia, jotka myös saavat lapsia nuorempana kuin ikätoverinsa. Arvioiden mukaan jälkihuollossa olevista nuorista aikuisista jopa 1 500–2 500 on itse vanhempia jälkihuollon aikana. Nuorten vanhempien tukea onkin perusteltua toteuttaa ensisijaisesti lastensuojelun jälkihuollon kautta sen sijaan, että se toteutettaisiin aikuissosiaalityössä tai lapsen lastensuojelun asiakkuuden kautta. Mikäli jälkihuollossa onnistutaan vanhemmuuden tuella ehkäisemään edes joitakin ylisukupolvisia lastensuojelun sijaishuollon asiakkuuksia, saavutetut inhimilliset ja taloudelliset hyödyt ylittävät nyt kaavailusta ikärajan laskusta saatavat esitetyt säästöt.

Sijaishuollosta itsenäistyneet nuoret aikuiset kantavat usein vanhemmuuden sijaan tai lisäksi myös muunlaista hoivavastuuta. Sijoituksen taustalla olevat syyt eivät ole välttämättä poistuneet nuorten oman elämän lisäksi myöskään heidän läheistensä elämästä. Lisäksi elämään on saattanut tulla sijaishuollon myötä uusia ihmisiä, joista kannetaan erilaisia hoivavastuita. Nuoret ovatkin kuvanneet Pesäpuu ry:n kehittämistyössä monenlaisia suhteita sekä niissä kannettavaa hoiva- ja muuta vastuuta. Nuoret saattavat oman aikuistumisensa ohella pitää huolta ja kantaa vastuuta esimerkiksi omista vanhemmistaan, isovanhemmistaan, sijaishuoltopaikassa samaan aikaan asuneista muista lapsista ja nuorista tai muista heille läheisistä henkilöistä.

Nuorilla aikuisilla menee Suomessa jokseenkin huonosti. Tarkastellaan sitten jälkihuollon kohderyhmää, alaikäisenä ilman huoltajaa maahan saapuneita tai muita ryhmiä, kuten pitkään psykiatrisen hoidon parissa olleita nuoria aikuisia tai kokonaisia ikäluokkia, voidaan todeta, että NEET (Not in Employment, Education or Training) -nuorten osuus on kasvussa. Lisäksi työkyvyttömyyseläkehakemusten määrä on nousussa, ja yhä useampi nuori aikuinen raportoi mielenterveyden haasteista tai kärsii diagnosoimattomista neuropsykiatrisista haasteista. Lastensuojelun ylisukupolviset asiakkuudet ovat keskusteluissa esillä, mutta niiden tarkkaa määrää ei ilmeisesti ole tiedossa. Kouluterveyskyselyn mukaan niiden nuorten määrä, jotka kokevat terveydentilansa huonoksi on ollut nousussa.

Tämän kaiken lisäksi tiedämme, että aikuistumisen lähtökohdat lastensuojelun jälkihuollossa olevilla nuorilla ovat ikätovereihin verraten haasteellisemmat. Yhdessä aikuisuuteen, Elämässä Eteenpäin (YEE) -hankkeen raporteissa on koottu yhteen sekä tutkimusta että selvitystietoa jälkihuollon tilanteesta Suomessa. Tarve nuorten aikuisten traumatietoiselle tuelle, jossa on ymmärrystä sijaishuollon historian tuottamista kipupisteistä, on selkeä. Jälkihuollon sisältöjen kehittämisessä päästiin käyntiin YEE-hankkeessa, mutta aiheen tiimoilta ollaan kuitenkin edelleen lapsenkengissä. Nyt ESR+-kaudella toimintalinjassa 5.1 Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen haetaan jälleen lisää ratkaisuja jälkihuollon tuen sisältöihin, tällä kertaa sosiaalisten innovaatioiden kautta. Alamme vasta aidosti ymmärtää tämän kohderyhmän elämäntilanteen haasteellisuuden kokonaisvaltaisuutta ja kasautuvuutta sekä sitä, millaista apua ja tukea he tarvitsisivat käytännössä.

Nykyisen ikärajan säilyttäminen

Pidämme tärkeänä jälkihuollon nykyistä ikärajaa myös siksi, että ymmärryksemme mukaan sosiaalihuollon palvelut ovat useimmiten nuorille ja nuorille aikuisille korjaavaa vuorovaikutusta, jonka avulla voidaan käsitellä aiempia haastavia ja traumatisoivia kokemuksia sekä auttaa yksilöä integroitumaan paremmin osaksi yhteiskuntaa. Katkonaisen, useita sijaishuoltopaikkoja ja sosiaalityöntekijöitä sisältäneen sijaishuollon jälkeen tuntuu kohtuuttomalta, että aikuistuuessa prosessi katkaistaan jälleen ja ohjataan nuori uudelle luukulle ja jälleen uudelle työntekijälle, jolloin riski pudota palveluiden ulkopuolelle kasvaa.

Edellä mainittuihin syihin vedoten esitämme, että lyhytnäköisen ikärajan laskun sijaan hallitus ryhtyy selvittämään edellytyksiä ja tekemään toimeenpanosuunnitelman professori Juho Saaren vetämän työryhmän (2019) esittämälle aikuistumisen tuen kokonaisuudistukselle, jonka osaksi jälkihuolto siirtyisi, kun rakenne sille on luotu. Tämä suositus nousee esiin myös YEE-hankkeen loppuraportin politiikkasuosituksissa. Poukkoilevan leikkauspolitiikan sijaan kaipaamme kokonaisvaltaisempaa kuvaa ja strategiaa kehittämiselle. Sillä pyrittäisiin ylläpitämään ja uudelleenrakentamaan nuorten aikuisten hyvinvointia ja siten muun muassa tukemaan työkykyä ja perheellistymistavoitteiden toteutumista sekä ennaltaehkäisemään ylisukupolvisia huostaanottoja. Lastensuojelun jälkihuollossa on kehitetty ja kehitetään paljon sellaisia palveluita ja toimintamalleja, jotka voisivat palvella laajempaan nuorten aikuisten joukkoa.

Pesäpuu ry:n näkemyksen mukaan hallitus taittaa velkaantumiskehitystä ja luo kestäväää tulevaisuutta Suomelle parhaiten, jos lyhytnäköisten, heikoimmassa asemassa oleviin henkilöihin kohdistuvien leikkausten sijasta investoidaan kohonneessa syrjäytymis- ja syrjäyttämiskaarassa oleviin ihmisiin, saatetaan heitä osaksi yhteiskuntaa, työelämää, maksamaan veroja ja kasvattamaan jälkipolvia mahdollisimman vähällä ylisukupolvisella taakkasiirtymällä. Meillä ei ole varaa menettää näitä nuoria aikuisia, jotka haastavista kasvuolosuhteistaan huolimatta yrittävät parhaansa mukaan päästä kiinni yhteiskuntaan kestäväällä tavalla.

Lähteet

Cameron, C., Hollingworth, K., Schoon, I., van Santen, E., Schröer, W., Ristikari, T., Heino, T., Pekkarinen, E. 2018. Care leavers in early adulthood: How do they fare in Britain, Finland and Germany? Children and Youth Services Review vol. 87. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Suomen nuorisotutkimusseura et. al.

Haapala, M., Kaijane, M., Minkkinen, M., Westlund, O. 2023. Hatkassa Suomessa – Kohti kansallista tilannekuvaa lastensuojelun sijaishuollosta kadonneista lapsista -raportti. Pesäpuu ry.

Hirschovits-Gerz, T., Weckroth, N., Heino, T., Eichhorn, K. (toim.) 2022. Ikkuna aikuistumiseen: Selvitys lastensuojelun jälkihuollon ja ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tulleiden nuorten tuesta ja palveluista. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Hirschovits-Gerz, Tanja., Heino, T., Laine, T., Weckroth N. (toim.) 2023. Kohti laadukasta aikuistumisen tukea. Yhdessä aikuisuuteen, Elämässä Eteenpäin -hankkeen loppuraportti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Ikonen, R., Eriksson, P., Heino, T. 2020. Sijoitettujen lasten ja nuorten hyvinvointi ja palvelukokemukset: Kouluterveyskyselyn tuloksia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Kaijane, M., Koskenkorva, M., Westlund, O. 2020. 101 kirjettä. Pesäpuu ry.

Karjalainen, P., Huikko, E., Appelqvist-Schmidlechner, K., Jahnuainen, J., Manninen, M., Eväsoja, M. & Kautto, T. 2022. Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveys- ja päihdehoito. Suosituksia perusterveydenhuollon toimijoille. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Kestilä, L., Paananen, R., Väisänen, A., Muuri, A., Merikukka, M., Heino, T., Gissler, M. 2012. Kodin ulkopuolelle sijoittamisen riskitekijät: rekisteripohjainen seurantalutkimus Suomessa vuonna 1987 syntyneistä. Yhteiskuntapolitiikka-lehti 77. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Kääriälä, A., Haapakorva, P., Pekkarinen, E., Sund, R. 2019. From care to education and work? Education and employment trajectories in early adulthood by children in out-of-home care. Child Abuse and Neglect vol. 98. Helsingin yliopiston Helsinki Inequality Initiative (INEQ) -tutkimusyksikkö.

Nokireki, K., Nortamo, F., Westlund, O. 2022. Sijaishuollosta itsenäistyneiden nuorten monitoimijainen vanhemmuuden tuki. Kohti monitoimijaista lastensuojelua hyvinvointialueilla -työpäpaperi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Saari, Juho et. al. 2019. Lastensuojelun jälkihuollon uudistamistyöryhmän loppuraportti: Lastensuojelun jälkihuollon uudistamistyöryhmä. Sosiaali- ja terveysministeriö.

Toivonen, V-M., Hakalehto, S. 2016. Lapsen oikeudet lastensuojelussa. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Helsingin yliopisto.

Yliruka, L., Kantoluoto, A., Heino, T., Laine, T., Hipp, T. (toim.) 2020. Itsenäistymistä ja hyvinvointia tukeva jälkihuolto ja nuorten aikuisten sosiaalityön mallinnus. Osana lastensuojelun VIP-nuoren palvelupolkua. Työpaperi 32/2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Kouluterveyskysely 2021. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen tulokset. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

<https://thl.fi/documents/10531/3554284/KTK2021-taulukot-kodin-ulkopuolelle-sijoitetut-FI.pdf/85f0d429-ec2b-31ee-005d-7c6eabb1fe40?t=1655984718059>

Nuorten eläkkeellä oleminen mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi. Nuorisotilastot.

<https://nuorisotilastot.fi/1208/visualisoinnit/hyvinvointi-indikaattorit/>

Suomelle suosituksia YK:n lapsen oikeuksien komitealta. 2023. Ulkoministeriö. https://um.fi/ajankohtaista/-/asset_publisher/gc654PySnjTX/content/suomelle-suosituksia-yk-n-lapsen-oikeuksien-komitealta/35732

